ET INTERNATIONALT LITTERATURREVIEW AF

intimate partner homicide (IPH) og intimate partner violence (IPV) og en analyse af domsafsigelser i danske drabssager.

Af Center For Magtanalyse

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....1
FN's anbefalinger.....2
Indledning.....3
Metode.....5
Fra international til national perspektiv.....10
Litteraturstudiets resultater.....11
Dokumentanalysens resultater.....14
Diskussion.....19
Konklusion.....21
Litteratur.....23

Forord

I november 2021 udgav Center for Magtanalyse det første ***litterarurreview om partnerdrab i Danmark 1933-2017***. I undersøgelsen fandt vi, at der ikke fandtes dansk forskning, hverken kvalitativ eller kvantitativ, som specifikt omhandlede femicide. I 2022 udgav vi endnu en analyse ***Kortlægning og analyse af danske femicides. 2000-2021*** på baggrund af 284 drab som udgør den hidtil største danske kortlægning af femicides.

Som et bidrag til forebyggelsesindsatsen har Center for Magtanalyse grundlagt et dansk femicide watch, som overvåger misogyne drab på kvinder.

I denne udgivelse har CMA taget de første vigtige skridt mod at introducere begrebet femicide i dansk forskning.

Femicide er en paraplybetegnelse, der dækker over mange forskellige drabsmotiver og relationer mellem gerningsperson og offer. Fællesnævneren for at kunne karakterisere et drab som et femicide er netop, at kvinden er blevet dræbt, fordi hun er kvinde.

CMA's formål med Femicide Watch Danmark er at bryde tabuet omkring drab på kvinder. Det kan vi kun gøre ved at tale om drabene, for de eneste vi beskytter ved at være tavse, er drabspersonerne. Med indsatsen vi også personliggøres drabsstatistikkerne. Der skal et ansigt og et navn på de kvinder, som bliver ofre for femicides, for dermed giver vi også dem en stemme og undgår, at de dræbte kvinder bliver glemt.

Vi har samtidig en målsætning om, at Femicide Watch skal kunne supplere drabsstatistikkerne, som i høj grad er grundige, men hvor de enkelte femicides forsvinder.

FN'S ANBEFALING OM ET NATIONALT FEMICIDE WATCH

I 2015 opfordrede Dubravka Šimonović FN's medlemslande til at grundlægge et nationalt "femicide watch" ("Femicide Watch Initiative," n.d.). Dubravka Šimonović, en kroatisk jurist med speciale i menneskerettigheder, havde på daværende tidspunkt mandatet som FN's Special Rapporteur on violence against women and girls, its cause and consequences – et mandat som har til formål at integrere bekæmpelsen af vold mod kvinder i FN's arbejde med menneskerettigheder ("Special Rapporteur on violence against women and girls," n.d.).

The Femicide Watch Initiative, som Dubravka Šimonović' opfordring efterfølgende blev kaldt, har til formål at forebygge femicides gennem indsamling af national data om netop femicides, med det sigte at sammenligne dataen på nationalt, internationalt og globalt niveau. Målet er at identificere mangler i nationale love og politikker samt manglende implementering af forebyggende tiltag ("Femicide Watch initiative (2021)," 2021).

Siden 2015 har et stigende antal af lande derfor påbegyndt arbejdet med at grundlægge et femicide watch gennem indsamling af data eller ved at forske i femicides og forebyggelsen heraf. Listen med lande er divers og inkluderer både Argentina, Australien, Bolivia, Cambodia, Israel, Mexico, Norge, Sverige og Tyrkiet. Danmark er dog ikke at finde på listen ("Femicide Watch initiative (2021)," 2021).

Center for Magtanalyses kortlægning af femicides i perioden 2000-2021 er dermed grundlæggelsen af et dansk femicide watch. Men arbejdet er ikke færdigt. CMA vil fortsætte med at kortlægge femicides og indsamle viden og data om drab på kvinder.

Indledning

Intimate partner homicide (IPH) er en alvorlig type kriminalitet, som er aktuel i hele verden. Omtrent 13,5% af alle drab på verdensplan bliver begået af en nuværende eller tidligere romantisk partner, hvor andelen af kvinder dræbt i denne drabsgruppe er seks gange så høj som andelen af dræbte mænd (Stöckl et al. 2013:859).

UNODC (2022) finder, at dette problem blandt andet er stigende i det vestlige Europa. IPH har vidtrækkende konsekvenser, idet det ikke kun påvirker ofrene, men også familiemedlemmer, børn i forholdet, venner, lokalsamfund og kan være et billede på en kønsulighed i samfundet.

Der ses en voksende interesse både i befolkningen, hos interesseorganisationer og fra politikernes side for at forebygge vold og drab i intime forhold, hvorfor flere lande og organisationer indfører programmer og initiativer for at forebygge IPH og støtte overlevende og pårørende. Dette omfatter oprettelse af krisecentre, oplysningskampagner og udvikling af politikker og lovgivningen (World Health Organization 2022).

I en dansk kontekst er der inden for de seneste år kommet øget fokus på IPH blandt andet i flerårsaftalen for politiet og anklagemyndighedens økonomi for 2021-2023.

Med afsæt i denne aftale oprettede alle politikredse specialiserede teams, som skal forbedre arbejdet med vold i nære relationer, voldtægt, stalking og æresrelaterede forbrydelser. Regeringen har derudover i 2023 fremlagt en handlingsplan, hvor der afsættes 136 mio. kroner til 14 initiativer mod partnervold- og drab (Digitaliserings- og Ligestillings-ministeriet 2023).

Der findes betydelig forskning på internationalt plan vedrørende karakteristika hos IPH-gerningsmænd. Som følge heraf anser vi det som essentielt at foretage et systematisk litteraturstudie med henblik på at opsummere og sammenfatte den eksisterende viden om de karakteristika, der definerer disse IPH-gerningsmænd.

Indledning

Derudover vil undersøgelsen ud fra litteraturstudiets resultater analysere danske domsafsigelser fra partnerdrabssager med henblik på at undersøge, om resultater fra international forskning ligeledes gør sig gældende i dansk kontekst. Med afsæt i ovenstående undersøges det altså, hvordan mandlige IPH-gerningspersoner karakteriseres i forskningslitteraturen, og om de samme karakteristika kan spores i beskrivelser af gerningsmændene i danske partnerdrabs-domsafsigelser.

Derudover vil undersøgelsen ud fra litteraturstudiets resultater analysere danske domsafsigelser fra partnerdrabssager med henblik på at undersøge, om resultater fra international forskning ligeledes gør sig gældende i dansk kontekst.

Med afsæt i ovenstående undersøges det altså, hvordan mandlige IPH-gerningspersoner karakteriseres i forskningslitteraturen, og om de samme karakteristika kan spores i beskrivelser af gerningsmændene i danske partnerdrabs-domsafsigelser.

I denne undersøgelse anvendes følgende definition af begrebet intime partnere: Intime partnere refererer til partnere, der er involveret i enhver form for romantisk forhold. Dette inkluderer ægtefæller, tidligere ægtefæller, samlevere, tidligere samlevere samt personer, der har været involveret i kortere eller længerevarende datingforhold. Yderligere omfatter IPH i denne undersøgelse både manddrab med forsæt og vold med døden til følge. I denne undersøgelse har vi afgrænset vores fokus til at beskæftige os med følgende målgruppe: mænd, der har begået drab på kvinder i heteroseksuelle forhold, hvor der enten er eller har været et romantisk forhold mellem gerningsmanden og offeret.

Vi tager udgangspunkt i sager, hvor gerningsmanden er blevet dømt for at begå IPH.

Dataindsamling og metoder

Forskningsdesignet kombinerer indledende interviews, et systematisk litteraturstudie og en dokumentanalyse af domsafsigelser for at identificere karakteristika for IPH-gerningsmanden baseret på international forskning og analysere deres relevans i en dansk kontekst.

Indledningsvis blev tre ekspertinterviews foretaget med politifagfolk, der arbejder med partnerdrab i Danmark. Det blev klart gennem disse interviews, at der mangler mere viden om IPH-gerningsmanden og et behov for systematisk brugbar viden på området. Det systematiske litteraturstudie blev udført med formålet om at kortlægge IPH-gerningsmandens karakteristika baseret på eksisterende forskning.

Vi brugte eksisterende forskning til at definere inklusionskriterier, der arbejdes ud fra jævnfør tabel 1. Dette førte til 17 inkluderede studier, der præsenteres på side 10. Disse studier blev analyseret for at identificere mønstre og risikofaktorer relateret til IPH-gerningsmandens karakteristika. Resultaterne af dette litteraturstudie blev brugt til at udvikle et systematisk overblik over gerningsmandens karakteristika. For at sikre struktur og transparens over udvælgelsesprocessen i det systematiske litteraturstudie er denne proces opdelt i tre faser.

Fase 1

Fase 1 indeholder en systematisk screening af fire udvalgte databaser: Aalborg Universitetsbibliotek, Scopus, Social Science Database og APA Psycnet. Søgningen gav i alt et afkast på 543 studier, som vi hentede ned i dataopbevaringsværktøjet Mendely Desktop. Vi afgrænsede til:

- **Peer review**
- **Artikler**
- **Online adgang**
- **Sprog: Dansk, engelsk & norsk**
- **Publiceret i perioden 2013-2023**

Fase 2

Fase 2 var en gennemlæsning af titler og abstracts af de tilbageværende 378 studier for at kunne udvælge og inkludere de relevante studier og ekskludere de ikke-relevante på baggrund af udvalgte inklusionskriterier fremvist i tabel 1. Denne udvælgelsesproces resulterede i 26 studier, som indgik i Fase 3.

Fase 3

Fase 3 var en fuld gennemlæsning af artiklerne, hvoraf yderligere ni studier blev ekskluderet, da det ikke var muligt at identificere resultater for IPH-gerningsmanden adskilt fra andre referencegrupper.

Efter denne gennemlæsning blev 17 studier udvalgt til videre analyse

Følgende 17 artikler danner overblik over de inkluderede studier, hvor informationer, formål, design og samplestørrelse er angivet. Studierne anvender forskellige metoder og designs til at undersøge IPH-gerningsmandens karakteristika. Størstedelen af studierne anvender retrospektive tværsnitsdesigns, hvor data bliver indsamlet fra nationale registre, politidokumenter og domsafgørelser. Nogle studier kombinerer kvantitative og kvalitative metoder ved at indsamle data gennem interviews, spørgeskemaer og psykologiske målinger. Studier undersøger de psykologiske og adfærdsmæssige aspekter af IPH samt individuelle risikofaktorer og relationelle dynamikker. Der er også en enkelt meta-analyse, som sammenfatter resultaterne fra flere studier for at identificere generelle risikofaktorer og tendenser i forbindelse med IPH. Samlet set dækker disse forskningsstudier et bredt spektrum af metoder og designs for at undersøge IPH-gerningsmandens karakteristika.

Nr.	Forfatter	Årstal/ Land	Titel	Studiets formål	Design	Sample (IPH-mænd)
1	Caman et al.	2016 Sverige	Differentiating Male and Female Intimate Partner Homicide Perpetrators: A Study of Social, Criminological and Clinical Factors	At undersøge forskellen på mandlige og kvindelige IPH-gerningspersoner, herunder identificere karakteristika, der tilhører den mandlige gerningsperson og den kvindelige gerningsperson.	Retrospektivt tværsnitsdesign, baseret på registre over alle kvindelige IPH (n=9) og stratificerede mandlige (n=36) IPH begået i Sverige mellem 2007 og 2009. Fem nationale registre og dokumenter fra politiet blev brugt til at udtrække data om gerningsmændene.	n=36
2	Cunha & Gonçalves	2016 Portugal	Severe and Less Severe Intimate Partner Violence: From Characterization to Prediction	At undersøge, om udøvere af alvorlig vold adskilte sig fra udøvere af mindre alvorlig vold, samt at identificere de faktorer, der forudsiger alvoren/dødeligheden af vold	Tværsnitsdesign, baseret på IPH/AIPH (attempted intimate partner homicide)-gerningsmænd (n=50) og IPV-gerningsmænd (n=137). Dataudtrækningen bestod af gerningsmændenes individuelle dokumenter samt data baseret på interviews, spørgeskemaer og psykologiske tests.	n=50
3	Caman et al.	2017 Sverige	Differentiating Intimate Partner Homicide From Other Homicide: A Swedish Population-Based Study of Perpetrator, Victim, and Incident Characteristics	At identificere sociodemografiske og kriminologiske karakteristika hos gerningsmænd og ofre for IPH, og at afgøre, om de adskiller sig fra andre typer drab i Sverige.	Retrospektivt tværsnitsdesign, baseret på nationale data for alle drab begået af mænd (n=211) i Sverige mellem 2007 og 2009. Tre nationale registre og dokumenter fra politiet blev brugt til at udtrække data om gerningsmændene.	n=46
4	Sebire J	2017 England	The Value of Incorporating Measures of Relationship Concordance When Constructing Profiles of Intimate Partner Homicides: A Descriptive Study of IPH Committed Within London, 1998-2009	At præsentere en profil af IPH-gerningspersoner i London med en kønsmæssig sammenligning af gerningspersonernes relationer.	Deskriptivt tværsnitsstudie, baseret på data hentet fra politidokumenter for IPH begået i London mellem 1998 og 2009 (n=207: 173 mænd og 34 kvindelige gerningsmænd).	n=173
5	Vatnar et al.	2018 Norge	Differences in intimate partner homicides perpetrated by men and women: evidence from a Norwegian National 22-year cohort	At undersøge forskelle mellem mandlige og kvindelige gerningsmænd i form af (a) IPH-karakteristika og strafudmålingsspørgsmål, (b) sociodemografiske, kontekstuelle og kliniske faktorer og (c) tidligere partnervold.	Studiet er en kvantitativ analyse af data baseret på et andet mixed-methods studie af IPH i Norge fra 1990 til 2012.	n=157
6	Freysteinsdóttir F	2018 Island	Femicide in a small Nordic welfare society: The case of Iceland	At undersøge alle femicides begået på Island fra 1986-2015.	Retrospektivt design med dokumentanalyse, baseret på data fra domsafgørelser og nyhedsartikler om 11 femicides på Island fra 1986-2015.	n=11

7	Cunha og Gonçalves	2019 Portugal	Predictors of Intimate Partner Homicide in a Sample of Portuguese Male Domestic Offenders	At undersøge forskellene mellem IPV og IPH og identificere faktorer, der kan forudsige IPH.	Retrospektivt kohortedesign, baseret på data fra interviews med IPH-gerningsmænd (n=35) og IPV-gerningsmænd (n=137) ud fra risikovurderingsværktøjet SARA og gerningsmændenes individuelle retslige dokumenter.	n=35
8	Spencer og Stith	2020 USA	Risk Factors for Male Perpetration and Female Victimization of Intimate Partner Homicide: A Meta-Analysis.	At fremstille en meta-analyse af risikofaktorer for mandlige IPH-gerningsmænd og kvindelige ofre.	Meta-analyse af 17 studier, som identificerer IPH-risikofaktorer.	n=17 (antallet af studier)
9	Matias et al.	2020 Portugal	Intimate Partner Homicide in Portugal: What Are the (As)Symmetries Between Men and Women?	At identificere forskelle og ligheder mellem mandlige og kvindelige IPH-gerningspersoner.	Tværsnitsdeskriptivt studie, baseret på data fra 75 IPH begået af mænd (n=63) og kvinder(n=12).	n=63
10	Carlsson et al.	2021 Sverige	Socio-demographic and psychosocial characteristics of male and female perpetrators in intimate partner homicide: A case-control study from Region Västra Götaland, Sweden	At undersøge mandlige og kvindelige IPH-gerningspersoner og sammenligne sociodemografiske faktorer hos IPH-gerningsmænd og sammenholde det mod en kontrolgruppe fra den generelle befolkning.	Et case-control studie baseret på data fra forundersøgelser, retsdokumenter og nationale registre for IPH-mænd (n=48) og IPH-kvinder (n=10) mellem 2000-2016 i Sverige.	n=48
11	Abrunhosa et al.	2021 Portugal	Crimes Against Women: From Violence to Homicide	At analysere om gerningsmændene til IPV, IPH og AIPH adskiller sig fra hinanden, samt at identificere de faktorer, der forudsiger vold i nære relationer.	Retrospektivt tværsnitsstudie med en komparativ analyse af IPV-, IPH- og AIPH-gerningsmænd, baseret på data fra individuelle retsdokumenter, interviews og psykologiske målinger.	n=50

12	Cheng og Jaffe	2021 Canada	Examining Depression Among Perpetrators of Intimate Partner Homicide	At undersøge hvordan deprimerede og ikke-deprimerede IPH-gerningsmænd adskiller sig fra hinanden.	Retrospektivt tværsnitsstudie, baseret på data fra retsdokumenter for 135 IPH-gerningsmænd.	n=135
13	Santos-Hermoso et al.	2022 Spanien	Psychopathic femicide: The influence of psychopathy on intimate partner homicide	At undersøge graden af psykopati hos IPH-gerningsmændene ved hjælp af Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R).	Retrospektivt tværsnitsstudie, baseret på data fra interviews og dokumenter for 97 femicides i Spanien.	n=97
14	Sorrentino et al.	2022 Italien	Risk Factors for Intimate Partner Femicide-Suicide in Italy: An Ecological Approach	At undersøge gerningsmændenes individuelle, relationelle og kontekstuelle karakteristika for IPF og IPFS (intimate partner femicide suicide).	Retrospektivt tværsnitsdesign, baseret på data indsamlet gennem online nyhedsartikler og arkivforskning for 636 IPF og IPFS i Italien fra 2010-2019.	n=636
15	Caman et al.	2022 Sverige	Mental Disorders and Intimate Partner Femicide: Clinical Characteristics in Perpetrators of Intimate Partner Femicide and Male-to-Male Homicide	At undersøge forekomsten og typer af mentale lidelser hos IPF-gerningsmænd sammenholdt med MMH (male-to-male homicide)-gerningsmænd. Derudover undersøges det, hvorvidt gerningsmændene har haft kontakt til psykiatrisk hjælp inden drabet.	Retrospektivt tværsnitsdesign, baseret på data fra tre nationale registre og dokumenter fra politiet for IPF-gerningsmænd og MMH-gerningsmænd i Sverige fra 2007-2009.	n=46
16	Eriksson et al.	2022 Australien	Gendered Entitlement or Generally Violent? Sociodemographic, Developmental, and Gender-Based Attitudinal Characteristics of Men Who Commit Homicide	At undersøge kønnede og generelle faktorer forbundet med drab. De sammenligner IPF-gerningsmænd med MF (male-to-non-intimate female homicide)-gerningsmænd og MM-gerningsmænd.	Tværsnitsdesign, baseret på selvrapporteret data og interviews med IPF-, MF- og MM-gerningsmænd i Australien.	n=68
17	Halty et al.	2023 Spanien	Prevalence of Psychopathy, Intimate Partner Homicide, and Suicide Risk in Spain	At analysere forekomsten af psykopati hos spanske IPH-gerningsmænd og forholdet mellem psykopati og at begå selvmord efter IPH.	Retrospektivt tværsnitsstudie af femicides i Spanien.	n=76

Fra international til national perspektiv

Efter endt analyse af litteraturstudiet søgte vi at undersøge, hvorvidt disse resultater gør sig gældende i en dansk kontekst ud fra **en analyse af syv danske domsafsigelser af partnerdrabssager.**

For at mindske mulige selektionsbias og få et tilfældigt sample af sager er der ikke lagt vægt på indholdet, men dommene skulle inkludere vores målgruppe. Sagerne er herefter blevet selekteret således, at det er de nyeste domme, der er blevet udvalgt.

Sagerne er afsluttet inden for tidsintervallet 2021-2022. Resultaterne fra litteraturstudiet i form af karakteristika for IPH-gerningsmanden er anvendt som koder for dokumentanalyse af disse domsafsigelserne. Gennem dokumentanalysen er der foretaget en systematisk og analytisk gennemlæsning af domsafsigelserne ved hjælp af analyseredskabet NVivo.

Litteraturstudiets resultater

Internationalt fokus

Følgende afsnit præsenterer litteraturstudiets resultater. Ud fra gennemlæsningen af de 17 studier udformes syv overordnede kategorier for IPH-gerningsmandens karakteristika:

- socialdemografi,
- kriminalitetshistorik,
- kontakt til institutioner eller myndigheder,
- individuelle karakteristika, mental tilstand,
- kontekstuelle faktorer ved drabet og
- forholdsspecifikke karakteristika.

Kategorierne er efterfølgende blevet inddelt i personspecifikke, forholdsspecifikke og drabsspecifikke karakteristika for IPH-gerningsmanden, som er visualiseret nedenfor.

Kategori 1
De gule bokse er kategori 1 indikere specifikationer; med andre ord, hvad vores analyse af forskningen viser.

Kategori 2
Repræsenterer de karakteristika, hvor forskningens resultater divergerer i forhold til, hvorvidt IPH-gerningsmanden besidder disse karakteristika. Yderligere repræsenterer denne boks karakteristika, hvor der kun er tre eller færre studier, der beskæftiger sig med dette. Det, at der kun er en begrænset mængde studier på området, kan indikere et begrænset evidensgrundlag eller forskningsstøtte til disse karakteristika. Slutteligt optræder et karakteristikum i boks 2, hvis der i forskningen er en enighed om, at dette ikke vurderes værende gældende for IPH-gerningsmanden.

Kategori 1

Personspecifikke

- 41-49,7 år
- Ikke i beskæftigelse
- ikke højt uddannet
- Tidligere straffet
- Misbrug af rusmidler
- Selvmordstruet
- Har omgang med våben

Forholdsspecifikke

- Børn i nuværende el. tidligere forhold
- Tidligere fysisk og psykisk IPV
- Trusler og kontrollerende adfærd
- Forholdets farighed 9- 14,2 år
- Halvdelen er sammen på gerningstidspunktet

Drabsspecifikke

- Seperation og jalousi som motiv
- Hjemmet som gerningssted
- Påvirket af rusmidler på gerningstidspunktet

Kategori 2

Personsindikatorer

- Vold/misbrug i opvækst
- Tidl. kontakt til institutioner eller myndigheder
- Ikke psykopat
- Tendens til accepterende holdninger for vold
- Mentale lidelser

Forholdsindikatorer

- Gerningsmanden er ældre end offeret
- Etableret forhold

Drabsindikatorer

- Kniv, kvælning og skydevåben som drabsmetode

I det følgende uddybes visualiseringen af litteratur-studiets resultater.

For at vurdere om et karakteristikum er specifikt for IPH-gerningsmanden, perspektiveres der i nogle tilfælde til en dansk kontekst.

Ved personspecifikke karakteristika angives det i den gule kategori 1, at gerningsmanden sandsynligvis er i 40'erne. Yderligere finder vi, at han ofte har en kort eller ingen uddannelse, sandsynligvis har omgang med våben, er tidligere straffet, har et rusmiddelmisbrug, er selvmordstruet og ikke er i beskæftigelse.

Disse fem karakteristika skiller sig ud fra den generelle befolkning i Danmark, især når det kommer til arbejdsløshedsprocenten, som er omkring 50% blandt IPH-gerningsmændene og dermed væsentligt højere end den gennemsnitlige arbejdsløshed i landet.

Som angivet i kategori 2 for personspecifikke karakteristika finder vi, at IPH-gerningsmanden ofte har haft kontakt med institutioner eller myndigheder og udviser antifeministiske og/eller voldsaccepterende holdninger.

Forskningen indikerer, at disse karakteristika sandsynligvis gælder for IPH-gerningsmanden, men da der kun er tre eller færre studier, der har beskæftiget sig med dette, placeres disse karakteristika i kategori 2.

Hvad angår psykopati, er der kun fundet tre studier, der behandler denne karakteristika, og det vurderes ikke i disse studier at være fremtrædende hos IPH-gerningsmanden.

Angående vold og misbrug i opvæksten er der en hyppig forekomst blandt IPH-gerningsmændene, hvilket adskiller sig fra den generelle befolkning. Dog bekræftes dette kun af tre studier, hvilket fører til placeringen i kategori 2.

Når vi ser på gerningsmandens mentale tilstand, er resultaterne i forskningen divergerende og vanskelige at sammenligne.

Generelt er der enighed om, at gerningsmanden på et tidspunkt i sit liv lider af mentale udfordringer, dog placeres denne i kategori 2 grundet variationer, i hvilke mentale lidelser studierne undersøger. Ikke desto mindre kan det udledes, at mentale udfordringer sandsynligvis er gældende for IPH-gerningsmanden.

Som angivet i kategori 1 over forholdsspecifikke karakteristika er det særligt iøjnefaldende, men ikke overraskende, at 38,5-65% af IPH-gerningsmændene tidligere har begået IPV. Yderligere som angivet i kategori 1 finder vi, at der er tale om længerevarende forhold, og at over halvdelen af parrene er sammen på gerningstidspunktet. I sidstnævnte kan vi ikke sige noget om, hvorvidt parret er på vej til at gå fra hinanden eller ej, men udelukkende at deres formelle status var, at de var sammen.

I forhold til forholdsspecifikke karakteristika observerer vi, at gerningsmanden ofte er ældre end offeret, hvilket der er enighed om i forskningen. Det skal dog bemærkes, at der kun er to studier, der beskæftiger sig med dette emne, hvilket resulterer i dets placering i kategori 2. Det samme gælder for spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om et etableret forhold. Forskningsresultaterne er enige om, at IPH sjældent forekommer i datingfasen, men der er kun tre studier, der behandler dette emne.

Dokumentanalysens resultater

Nationalt fokus

Med domsafsigelserne har vi fået et indblik i, hvem IPH-gerningsmanden er i en dansk kontekst, hvor vi finder, at flere karakteristika fra litteraturstudiet går igen. Modsat er der også karakteristika fra litteraturstudiet, hvor vi konkluderer, at dette ikke er optrædende i domsafsigelserne. Dog ser vi overordnet, at vores analyseresultater fra litteraturstudiet i høj grad er optrædende i domsafsigelserne. Følgende er en kort opsamling på de syv hovedkategorier.

Vedrørende sociodemografi er gerningsmændenes alder og uddannelsesniveau i domsafsigelserne i overensstemmelse med litteraturstudiet, mens beskæftigelsesstatus ikke stemmer overens med litteraturstudiets fund. I domsafsigelserne finder vi, at der er tilfælde, hvor IPH-gerningsmanden er tidligere straffet, dog ses dette ikke lige så hyppigt som i litteraturstudiets resultater.

I både litteraturstudiets og domsafsigelsernes resultater finder vi, at tidligere kontakt til institutioner eller myndigheder har været fremtrædende.

Ved de individuelle karakteristika hos gerningsmændene, såsom opvækst, tidligere rusmiddelmisbrug og holdninger, er der ligheder mellem domsafsigelsernes og litteraturstudiets resultater.

Der er endvidere overensstemmelse mellem litteraturstudiet og domsafsigelserne vedrørende kontekstuelle faktorer ved IPH herunder, at drabet foregår i hjemmet, der er tilstedeværelse af børn, påvirkning af rusmidler samt drabsmetoden.

I forhold til gerningsmandens mentale tilstand finder de to analyser, at mentale udfordringer gør sig gældende for IPH-gerningsmanden, og derudover er der også fundet tegn på selvmordstanker hos gerningsmændene i både litteraturstudiet og i domsafsigelserne.

Slutteligt finder vi i resultaterne for kategorien forholdsspecifikke karakteristika, at de fleste IPH begås i længerevarende forhold med fælles børn, hvor gerningsmanden typisk er ældre end offeret. Yderligere er parrene i over halvdelen af sagerne sammen på gerningstidspunktet, og slutteligt kan separation og jalousi være motivet for IPH i flere af sagerne.

Følgende tabel er en oversigt over litteraturstudiets resultater og i hvor mange af domsafsigelserne dette resultat er fremtræden.

Ved litteraturstudiets resultater angives det hvor mange af studierne, der beskæftiger sig med den pågældende kategori. I tilfælde hvor der angives antal sager som mindre end syv eksempelvis 3 ud af 4 sager, så henvises der til, at oplysninger herom kun har været mulig at finde i 4 af domsafsigelserne.

Karakteristika	Litteraturstudiet Gerningsmanden er/har/har haft sandsynligvis:	Domsafsigelserne
Personspecifikke		
Gennemsnitsalder	41-49,7 år 10 studier	46,4 år
Beskæftigelse	Ikke i job på gerningstidspunktet 9 studier (33- 65,7% er i job)	0 ud af 7 sager (0%)
Uddannelse	kort eller ingen uddannelse 7 studier (48-90%)	4 ud af 4 sager (100%)
Kriminalitets historik	Tidligere straffet 9 studier (38-52,2%)	1 ud af 6 sager (16,7%)
Misbrug	Et misbrug af rusmidler 5 studier (12,6-46%)	3 ud af 7 sager (42,9%)
Selvmord/ selvmordstanker	Selvmordstanker 1 studie (82,9%) Selvmord 7 studier (19,4-35,6%)	Selvmordstanker 2 ud af 7 sager (28,6%)
Omgang med våben	Omgang med våben 5 studier (72-74%)	1 ud af 7 sager (14,3%)

Karakteristika	**Litteraturstudiet** Gerningsmanden er/har/har haft sandsynligvis:	**Domsafsigelserne**
Misbrug og vold i barndommen	Har været udsat for eller vidne til vold i barndommen 3 studier (21-48,3%)	2 ud af 4 sager (50%)
Kontakt til institutioner eller myndigheder	Tidligere kontakt til institutioner eller myndigheder 3 studier (33-41%)	3 ud af 7 sager (42,9%)
Psykopati	Ikke lider af psykopati 3 studier	0 ud af 7 (0%)
Holdninger til køn og vold	Tenderer til at have antifeministiske og voldsaccepterende holdninger 2 studier (62,9%)	1 ud af 7 sager (14,3%)
Mental tilstand	Mentale udfordringer eller lidelser 5 studier (20-33%)	5 ud af 7 sager (71,4%)

Karakteristika	Litteraturstudiet Gerningsmanden er/har/har haft sandsynligvis:	Domsafsigelserne
Forholdsspecifikke		
Børn i forholdet	Børn fra et tidligere forhold eller med offeret 7 studier (57,5-90%)	5 ud af 7 sager (71,4%)
Forudgående IPV	Begået tidligere IPV mod offeret 8 studier (38,5-65%)	5 ud af 7 sager (71,4%)
Trusler	Tidligere udsat offeret for trusler 5 studier (38,9-97%)	3 ud af 7 sager (42,9%)
Kontrollerende adfærd	Udvist kontrollerende adfærd over for offeret 5 studier (31-58,7%)	5 ud af 7 sager (71,4%)
Forholdets varighed (gennemsnitslængde)	9-14,2 år 5 studier	7 ud af 7 sager 12 år
Forholdsstatus på gerningstidspunktet	Formelt set stadig være i et forhold med offeret på drabstidspunktet 8 studier (57,1-76%)	5 ud af 7 sager (71,4%)
Aldersforskel	Være ældre end offeret 2 studier (60-75,8%)	3 ud af 3 sager (100%)
Forholdstype	Etableret længerevarende forhold 3 studier (55,5%-91%)	6 ud af 7 sager (85,7%)

Karakteristika	Litteraturstudiet Gerningsmanden er/har/har haft sandsynligvis:	Domsafsigelserne
Drabsspecifikke		
Motiv	Jalousi og separation som motiv 6 studier (19,5-42,7%)	7 ud af 7 sager (100%)
Gerningssted	Offerets hjem, deres fælles hjem eller gerningsmanden hjem 4 studier (73-81,8%)	7 ud af 7 sager (100%)
Rusmiddelspåvirkning på gerningstidspunktet	Påvirket af rusmidler på drabstidspunktet 4 studier (39-72%)	4 ud af 7 sager (57,1%)
Drabsmetode	Drabsmetoden som værende skarpt instrument, kvælning eller skydevåben 5 studier Skarpt instrument (27,3-44%) Kvælning (12,5-45%) Skydevåben (9,1-22,9%)	Kniv: 3 ud af 7 sager (42,9%) Kvælning: 2 ud af 7 sager (28,6%) Skydevåben: 1 ud af 7 (14,3%)

Diskussion

En enkelt undersøgelse i det gennemførte litteraturstudie anvender selvrapporteringsmetoden, hvilket resulterer i en betydelig højere forekomst af tidligere kriminalitet. Dette er af afgørende betydning, da tidligere domfældelser ikke altid afspejler individets fulde kriminalitetshistorik på grund af underregistrering af ustraffet kriminalitet. Dette er særligt relevant inden for konteksten af vold i hjemmet, hvor følelsesmæssige faktorer kan forhindre offeret i at anmelde gerningsmanden til retshåndhævelsen. Litteraturstudiet og domsafgørelserne indikerer, at flertallet af IPH-gerningsmændene har begået fysisk eller psykisk IPV mod deres partnere. Dette indikerer således, at IPH-gerningsmanden, i cirka halvdelen af tilfældene, har en fortid med kriminel adfærd, både gennem tidligere straffedomme og sandsynligvis ustraffet personfarlig kriminalitet. Derfor tyder resultaterne på, at IPH-gerningsmanden ikke først bliver kriminel i øjeblikket, hvor vedkommende slår sin partner ihjel, men at der er tidligere tilfælde af kriminelle handlinger begået af gerningsmanden.

I undersøgelserne fra litteraturstudiet angives jalousi og separation som de oftest optrædende motiver. Der gives dog ikke en definition på, hvad begreberne indebærer. Jalousi kan generelt være svært at tale om uden en præcis definition, da der hersker mange forskellige subjektive og kulturelle forestillinger om, hvad denne følelse repræsenterer og er et udtryk for. I og med at vi finder jalousi og separation som oftest optrædende motiver for IPH, udfordrer dette vores interne validitet, da vi ikke ved, hvordan disse begreber er defineret. Vi ser derudover en udfordring i at kortlægge det reelle motiv ud fra domsafsigelserne, da det kun er gerningsmanden selv, der kan forklare, hvad hans motiv var. Denne udfordring gør sig tilmed gældende i litteraturstudiet, da flere af studierne ligeledes benytter sig af data fra domsafsigelser. Gerningsmandens beretning om motiv kan hertil være farvet af konteksten og hans motivation for at opnå en lavere straf, hvilket kan være problematisk, når vi forsøger at undersøge motivet for IPH. Denne udfordring ser vi ligeledes i undersøgelsen af antifeministiske og accepterende holdninger til vold.

Diskussion

I analysen af domsafsigelserne finder vi det derfor problematisk at kortlægge, hvorvidt gerningsmanden besidder disse holdninger. Dette kan hverken ligge retten for øje for at spørge ind til, og det er desuden gerningsmandens egne ord, der ofte tolkes. I et af litteraturstudiets undersøgelser gælder det ligeledes, at det ikke er tydeliggjort, hvordan man har defineret eller målt accepterende holdninger til vold. Studiet anvender SARA:SV som reference ved definition på holdninger over for vold, hvor dette risikovurderingsværktøj ikke uddybes yderligere (Cunha og Gonçalves 2019). Dette er problematisk i vores analyse, da vi ikke har adgang til disse værktøjer. For at imødekomme dette har vi på forhånd søgt aktindsigt i bl.a. SARA:SV men uden succes. Derfor møder vi samme udfordring med vores interne validitet som beskrevet tidligere i afsnittet.

I litteraturstudiet finder vi, at hver femte begår selvmord efter IPH. I domsafsigelser er det ikke muligt at tilgå viden omkring de gerningsmænd, der begår selvmord. Vi får derfor ikke det fulde billede af gerningsmænd, hvilket gør det problematisk at sammenholde resultaterne fra litteraturstudiet og domsafsigelserne i forhold til selvmord. Dog finder vi i to af domsafsigelserne tegn på, at gerningsmanden er selvmordstruet. I forlængelse af dette finder vi i litteraturstudiet, at selvmord ofte findes i sammenhæng med en deprimeret gerningsmand og derudover, at omkring 20-33% har haft eller lider af mentale eller psykiske lidelser. I domsafsigelserne finder vi, at fem ud af syv gerningsmænd i domsafsigelserne har en mental lidelse eller udfordring af en art. Undersøgelserne i litteraturstudiet kategoriserer enten mentale lidelser på forskellige måder eller differentierer ikke mellem psykiske lidelser, hvilket gør det svært for os at udlede større tendenser inden for de konkrete lidelser.

Diskussion

I litteraturstudiet finder vi, at 39-72% af gerningsmændene var påvirket på gerningstidspunktet og yderligere, at 37,1-46% har eller har haft et misbrug af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Blandt studierne, der beskæftiger sig med misbrug, er der en outlier i Sorrentinos (2022) studie, hvor de finder, at kun 12,6% har et forudgående misbrug. Denne outlier kan muligvis forklares ud fra, at datagrundlaget i studiet af Sorrentino et al. udgøres af nyhedsartikler og arkivforskning. Her kan informationer om stofmisbrug være svære at tilgå, idet nyhedsmedier og arkiver ikke nødvendigvis har haft adgang til disse informationer. I to ud af syv domsafsigelser er der informationer, som indikerer, at gerningsmanden havde et stofmisbrug, hvilket stemmer overens med fundene i litteraturstudiet. Derudover ved vi i litteraturstudiet ikke, om det er de samme gerningsmænd, der har et misbrug, som også er påvirket på gerningstidspunktet. Vi kan dog udlede, at påvirkning på gerningstidspunktet eller misbrug af alkohol og euforiserende stoffer generelt er et karakteristikum ved IPH-gerningsmanden. Ved at sammenholde resultaterne fra mentale lidelser og gerningsmændenes brug af alkohol og euforiserende stoffer vidner dette om, at vi har at gøre med udfordrede og sårbare individer. Dette hænger også sammen med, at vi i domsafsigelserne ser en sammenhæng mellem misbrug og mentale lidelser.

Konklusion

I dette studie har vi undersøgt, hvordan IPH-gerningsmænd karakteriseres i forskningslitteraturen og om disse kendetegn kan spores i beskrivelser af IPH-gerningsmanden i danske domsafsigelser. Indledningsvist fandt vi gennem ekspertinterviews med politifagfolk, at de blandt andet efterspurgte en samlet og systematisk viden om IPH-gerningsmanden. Det blev tydeligt i den indledende fase, at der findes en del forskning om IPH-gerningsmanden, og derfor fandt vi det relevant at kortlægge og samle denne forskning gennem et systematisk litteraturstudie. Dette systematiske litteraturstudie blev gennemført, således at international forskning blev samlet og analyseret. Resultaterne viste, at der findes specifikke karakteristika forbundet med IPH-gerningsmanden og yderligere karakteristika, der øger sandsynligheden for IPH.

Konklusion

Disse karakteristika blev opdelt i syv hovedkategorier: sociodemografi, kriminalitetshistorik, tidligere kontakt til institutioner og myndigheder, individuelle karakteristika, mental tilstand, kontekstuelle faktorer ved drabet og forholdsspecifikke karakteristika. I forhold til sociodemografiske karakteristika finder vi, at gerningsmanden sandsynligvis er i 40'erne, han har et lavt uddannelsesniveau og er ikke i beskæftigelse. Yderligere finder vi, at han sandsynligvis har begået tidligere kriminalitet og har haft tidligere kontakt til institutioner eller myndigheder. Derudover ser vi, at han ofte har haft en opvækst præget af vold eller misbrug, har tilbøjelighed til antifeministiske og/eller voldsaccepterende holdninger, har et rusmiddelmisbrug og har tidligere omgang med våben. Hans mentale tilstand er sandsynligvis præget af mentale udfordringer som eksempelvis depression, og han tenderer til at være selvmordstruet. Ved de kontekstuelle faktorer for drabet finder vi, at gerningsstedet sandsynligvis er hjemmet, at der er børn til stede, at drabsmetoden enten er skydevåben, kvælning eller skarp genstand og endelig, at han er påvirket af rusmidler på gerningstidspunktet. Ved undersøgelse af forholdsspecifikke karakteristika ses det, at gerningsmanden generelt er ældre end offeret, de har fælles børn, er i et længerevarende og etableret forhold og er sammen på gerningstidspunktet. Derudover vil der i forholdet sandsynligvis findes forudgående IPV herunder specielt kontrollerende adfærd, trusler og stalking. Motiverne fremgår ofte at være separation og/eller jalousi.

Resultaterne fra denne analyse blev anvendt til en videre dokumentanalyse af syv domsafsigelser for IPH-sager. Med domsafsigelserne har vi fået et indblik i, hvem IPH-gerningsmanden er i en dansk kontekst, hvor vi finder, at flere karakteristika går igen fra litteraturstudiets resultater med enkelte undtagelser. På baggrund af dette kan det konkluderes, at IPH-gerningsmanden sandsynligvis besidder bestemte karakteristika, og at der findes en vis overensstemmelse mellem mandlige IPH-gerningspersoner i forskningen og beskrivelser af IPH-gerningsmænd i danske domsafsigelser.

Litteratur

Abrunhosa, C., de Castro Rodrigues, A., Cruz, A. R., Gonçalves, R. A., & Cunha, O. (2021). Crimes Against Women: From Violence to Homicide. Journal of interpersonal violence, s. 2974-2992.

Caman, S., Howner, K., Kristiansson, M., & Sturup, J. (2016). Differentiating Male and Female Intimate Partner Homicide Perpetrators: A Study of Social, Criminological and Clinical Factors. International journal of forensic mental health, s. 26-34.

Caman, S., Howner, K., Kristiansson, M., Sturup, J., & Hamby, S. (2017). Differentiating Intimate Partner Homicide From Other Homicide: A Swedish Population-Based Study of Perpetrator, Victim, and Incident Characteristics. Psychology of violence, s. 306-315.

Caman, S., Sturup, J., & Howner, K. (2022). Mental Disorders and Intimate Partner Femicide: Clinical Characteristics in Perpetrators of Intimate Partner Femicide and Male-to-Male Homicide. Frontiers in psychiatry, s. 1-10.

Carlsson, L., Lysell, H., Enander, V., Ormon, K., Lovestad, S., Krantz, G., & López-Goñi, J. J. (2021). Socio-demographic and psychosocial characteristics of male and female perpetrators in intimate partner homicide: A case-control study from Region Västra Götaland, Sweden. PloS one, s. 1-15.

Cheng, P., & Jaffe, P. (2021). Examining Depression Among Perpetrators of Intimate Partner Homicide. Journal of interpersonal violence, s. 9277-9298.

Cunha, O. S., & Goncalves, R. A. (2016). Severe and Less Severe Intimate Partner Violence: From Characterization to Prediction. Violence and victims, s. 235-250.

Cunha, O. S., & Gonçalves, R. A. (2019). Predictors of Intimate Partner Homicide in a Sample of Portuguese Male Domestic Offenders. Journal of interpersonal violence, s. 2573-2598.

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet. (2023, Marts 3). 136 mio. kr. til initiativer mod partnervold og partnerdrab. Retrieved from Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet: https://digmin.dk/ligestilling/nyheder/nyhedsarkiv/2023/mar/136-mio-kr-til-initiativer-mod-partnervold-og-partnerdrab

Litteratur

Eriksson, L., McPhedran, S., Mazerolle, P., & Wortley, R. (2022). Gendered Entitlement or Generally Violent? Sociodemographic, Developmental, and Gender-Based Attitudinal Characteristics of Men Who Commit Homicide. Homicide studies, s. 1-19.

Farrington, D. P., & Jolliffe, D. (2017, Februar 2). Special issue on systematic reviews in criminology. Aggression and Violent Behavior, pp. 1-3.

Freysteinsdóttir, F. J. (2018). The Different Dynamics of Femicide in a Small Nordic Welfare Society. Qualitative sociology review, s. 14-29.

Halty, L., Horcajo-Gil, P. J., Mesa, G. P., Lopez-Ossorio, J. J., & Gonzalez-alvarez, J. L. (2023). Prevalence of Psychopathy, Intimate Partner Homicide, and Suicide Risk in Spain. Anuario de psicología jurídica, s. 83-89.

Matias, A., Gonçalves, M., Soeiro, C., & Matos, M. (2020). Intimate Partner Homicide in Portugal: What Are the (As)Symmetries Between Men and Women? European journal on criminal policy and research, s. 471-494.

Santos-Hermoso, J., González-Álvarez, J. L., López-Ossorio, J. J., García-Collantes, Á., & Alcázar-Córcoles, M. Á. (2022). Psychopathic femicide: The influence of psychopathy on intimate partner homicide. Journal of forensic sciences, pp. 1579-1592.

Sebire, J. (2017). The Value of Incorporating Measures of Relationship Concordance When Constructing Profiles of Intimate Partner Homicides: A Descriptive Study of IPH Committed Within London, 1998-2009. Journal of interpersonal violence, s. 1476-1500.

Sorrentino, A., Cinquegrana, V., & Guida, C. (2022). Risk Factors for Intimate Partner Femicide-Suicide in Italy: An Ecological Approach. International journal of environmental research and public health, s.1-14.

Spencer, C. M., & Stith, S. M. (2020). Risk Factors for Male Perpetration and Female Victimization of Intimate Partner Homicide: A Meta-Analysis. Trauma, Violence, & Abuse, s. 527-540.

Litteratur

Stöckl, H. D., Devries, K. P., Rotstein, A. M., Abrahams, N. P., Campbell, J. P., Watts, C. P., & Moreno, C. G. (2013, September). The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. The Lancet, pp. 859-865.

UNODC & UN Women. (2022). Gender-related killings of women and girls (femicide/feminicide). UNODC.

Vatnar, S. K., Friestad, C., & Bjørkly, S. (2018). Differences in intimate partner homicides perpetrated by men and women: evidence from a Norwegian National 22-year cohort. Psychology, crime & law, s. 790-805.

World Health Organization (WHO). (2022, December 6). Preventing intimate partner violence improves mental health. Retrieved from who.int: https://www.who.int/news/item/06-10-2022-preventing-intimate-partner-violence-improves-mental-health

FORFATTERE
Camilla Johanne Clemmensen, Ditte Bjerregaard, Karen Agerholm Bjerre Basse, Rikke Stokholm Johannesen, Runa Sofie Svane Quist & Sofie Bøgeholdt Petersen.

TAK

UDARBEJDET AF
Center for Magtanalyse
CVR: 41393025

KONTAKT
kontakt@talomvold.dk
www.centerformagtanalyse.dk